

कृषक समूहको विधान

परिचय

नेपाल जस्तो विकासोन्मुख मुलुकको लागि समूहको अवधारणा अत्यन्त महत्वपूर्ण छ । त्यसमा पनि कृषि विकासको सन्दर्भमा समूहले अझै अहम भूमिका खेल्दछ । कृषकै - कृषकले भरिएको हाम्रो जस्तो देशमा सिमित जनशक्ति र श्रोत साधनबाट कृषकवर्ग बिच यथोचित सेवा पुर्याउन कठिन र बढी खर्चिलो पनि हुने हुँदा कृषक समूह सेवा प्रवाह गर्ने उपयुक्त माध्यम हुनसक्छ ।

यस सन्दर्भमा समूह गठन देखि लिएर सञ्चालन र परिपक्व अवस्था नपुगेसम्म अत्यन्त सावधानी लिनु पर्ने हुन्छ । अलिकति समय बढी नै लगाएर समूहले मुर्तरुप पाउनु पर्दछ । स्वतः स्फुर्त समूहमात्र दिगो र स्वालम्बी हुन्छन् । समूह गठन भएपछि समूह भित्र योजना तर्जुमा कार्यान्वयन अनुगमन, मुल्याङ्कनको साथै बैठक सञ्चालन जस्ता कार्यहरु सही अर्थमा सञ्चालन गर्नुपर्छ । समूहभित्रको पारदर्शिता, प्रजातान्त्रिक अभ्यास र इमान्दारीताबाट समूह लक्ष्य र सुदृढ बन्ने कुरा निश्चित छ ।

प्रस्तावना

कृषिजन्य वस्तुको उत्पादन, उत्पादकत्व बढाउन, उत्पादन सामाग्री सुलभ बनाउन, उत्पादित सामग्रीको विक्री वितरण, भण्डारण व्यवस्थापन गरी उन्नत वीउ एवं आयवृद्धि, बचत संकलनबाट आत्मनिर्भर हुनको लागि लालझाडी गाउँपालिकाको कृषि शाखाको सहयोगमा श्री कृषक समूह गठन गरियो ।

१. प्रारम्भिकः

१.१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः

क) यस समूहको नाम “श्री कृषक समूह – २०..... रहनेछ ।

ख) यो विधान समूह सम्बन्धित स्थानीय तहको आर्थिक विकास शाखा कृषि शाखामा दर्ता भएपछि तुरुन्त लागु हुनेछ ।

१.२ परिभाषाः

विषय र प्रसंगको अर्को अर्थ नलागेमा यो विधानमा,

क) समूह भन्नाले यस विधानमा उल्लेखित कृषि कार्यद्वारा कृषि उपजको उत्पादन, उत्पादकत्व बढाई आय आर्जन गर्न इच्छुक कृषकहरुको समूहलाई जनाउने छ ।

ख) सदस्य भन्नाले कृषक जो कृषक समूहको उद्देश्य अनुसार उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन विधानको दफा ३ बमोजिक सदस्यता लिएको हुन्छ ।

ग) कार्य समिति भन्नाले “विधान अनुसार निर्वाचित अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, महासचिव, कोषाध्यक्ष तथा सदस्य पदाधिकारीहरुलाई जनाउने छ ।

घ) साधारण सभा भन्नाले यस विधानको दफा ४ बमोजिम गठित सभालाई जनाउने छ ।

१.३ समूहको छापः

गोलोघेरा भित्र यस समूहको नाम “श्री कृषक समूह-२०८१ पढ्न सकिनेछ ।

१.४ समूहको कार्यालयः

यस समूहको कार्यालय मा रहनेछ ।

१.५ समूहको दर्ता:

कृषक समूह सम्बन्धि स्थानीय तहको आर्थिक विकास शाखा कृषि शाखामा दर्ता गर्नु पर्नेछ । साथै अनिवार्य रूपमा आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा समेत दर्ता गरी स्थाई लेखा नम्बर (PAN) दिनु पर्नेछ ।

२. उद्देश्य र कार्य

२.१ उद्देश्य:

सदस्यहरुको सामाजिक, आर्थिक, कृषिजन्य व्यावसायिक, हितलाई ध्यान राखि देहायमा उल्लेखित समूहको उद्देश्य हुनेछ ।

क) कृषि व्यवसायलाई आधुनिकीकरण एवं विविधिकरण गरी उत्पादकत्व, उत्पादन वृद्धिका लागि एक जुट भई काम गर्ने ।

ख) सदस्यहरुको आर्थिक तथा सामाजिक जीवनस्तर उठाउने ।

ग) सदस्यहरुमा स्वालम्बनको ज्ञान, पारस्पायिक सहयोग र मितव्ययिताको भावनासिल गर्ने ।

समूहको विधानको दफा २.१ बमोजिमका उद्देश्यहरु प्राप्त गर्न यो समूहले देहाय बमोजिम कार्यहरु गर्नेछ ।

१.
२.
३.
४.
५.

३. सदस्यता:

एकै उद्देश्य एवं समान आर्थिक अवस्था भएको एवम यस समूहको विधानको परिधि भित्र रहने इच्छा व्यक्त गरेको व्यक्तिलाई यस समूहको सदस्यता प्रदान गर्न सकिनेछ । तर सदस्य हुन चाहने व्यक्तिले कम्तिमा समूहका सदस्यहरुको लिखित सिफारिस साथ अनुसूची ३ अनुसार दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

३.१ सदस्यको लागि योग्यता:

क) आफैं खेतीपाती गरेको ÷ गर्न सक्षम भएको ।

ख) समूहको उद्देश्य अनुरूप कार्य गर्न इच्छुक भएको ।

ग) समूहको विधान अनुसार कार्य गर्न मन्जुरी भएको ।

घ) कृषक-कृषक विच आपसी सहयोग वढाउन ईच्छुक भएको ।

ङ) सदस्यताको लागि १६ वर्ष उमेर पुगेको हुनु पर्ने छ ।

३.२ साधारण सदस्य:

सदस्यता शुल्क रु. तिरी साधारण सदस्यताको निवेदन दिई कार्य समिति निर्णय बमोजिम साधारण सदस्यता प्राप्त गर्न सक्ने छ । यस्तो सदस्यले मासिक बचत रु.प्रत्येक महिना जम्मा गर्नु पर्नेछ । समूह गठन भईसकेपछि कुनै पनि योग्यता पुगेका व्यक्तिले समूहको सदस्यता लिन चाहेमा समूहमा आवद्ध प्रति सदस्य बराबर उक्त मितिसम्म संचित हितकोष र सोको व्याज साथै नियमानुसारका अन्य शुल्क बझाई सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।

३.३ सदस्यता कायम नरहने अवस्था (सदस्यताको अयोग्यता)

कार्य समितिले निम्न अवस्थामा सदस्यहरूलाई सदस्यताको लागि अयोग्य ठहर्‍याई सदस्यता समाप्त गर्न सक्नेछ ।

क) तोकिएको मासिक बचत तथा अन्य तिर्नुपर्ने रकमहरू ३ महिना सम्म नतिरेमा ।

ख) विधानको उद्देश्य विपरित कार्य गरेमा वा समूहको रकम वा कागजात हिनामिना गरेमा वा अन्य कुनै कारणले कार्य समितिबाट निस्काशन गरेमा ।

ग) सदस्यताबाट राजीनामा दिएमा (सदस्य रहन नचाहेर लिखित निवेदन कार्य समितिले सदर सिफारिस गरेमा) ।

घ) अपराधिक कार्यमा संलग्न भएको दोष प्रमाणित भएमा ।

ङ) कृषि पेशा त्यागी अन्य कार्य गर्नुन थालेमा ।

च) मृत्यु भएमा ।

छ) समूहको सिद्धान्त वा नियमा वा प्रतिष्ठामा आर्च आउने कार्य गरेमा ।

ज)

झ).....

४. साधारण सभा तथा कार्य समिति

४.१ साधारण सभा:

यस समूहको सदस्यता प्राप्त सम्पुर्ण साधारण सभाको सदस्य हुने छ जुन समूहको उच्चतम निकाय हुनेछ । यसले विधान पारित एवम संशोधन गर्न सक्ने छ । साधारण सभा वर्षमा एक पटक बस्ने छ । तर आवश्यकता अनुसार जुनसुकै बेला साधारण सभा बोलाउन सकिने छ ।

४.२ साधारण सभाको अधिवेशन:

कार्य समितिले तोकेको मिति र समयमा यस समूहको सचिवले अध्यक्षको परामर्श लिई लिखित सूचनाद्वारा सम्पुर्ण सदस्यलाई साधारण सभाको स्थान, समय, मिति तथा एजेन्डाको जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

४.३ साधारण सभाको काम कर्तव्य र अधिकार:

क) कार्य समितिको निर्वाचन गर्ने तथा गठन गर्ने ।

ख) विधान संशोधन गर्ने ।

ग) वार्षिक बजेटको अनुमोदन गर्ने ।

घ) समूहको वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने ।

ङ) समूहको वार्षिक कार्य योजना बनाउने ।

च) समूहले कार्य योजना बनाउदा कम्तिमा ६० प्रतिशत कृषि कार्यक्रम बनाउने ।

छ).....

४.४ साधारण सभाको गणपूरक संख्या:

समूहको साधारण सभाको बैठकमा कम्तिमा पनि ५१ प्रतिशत सदस्यहरूको उपस्थितिमा हुनु पर्नेछ । यदि सो नभए फेरी ३ दिन भित्र अर्को सभा बोलाउनु पर्नेछ । यसमा कुल साधारण सदस्यको २५ प्रतिशत उपस्थिती भएमा पनि यो सभाको बैठक बस्नेछ ।

४.५ कार्य समिति गठन विधि:

क) कार्य समिति ७ सदस्यीय हुनेछ ।

ख) कार्य समितिमा अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष, तथा सदस्यहरु हुने छन् । आवश्यकता अनुसार उपाध्यक्ष तथा सह-सचिवको पनि व्यवस्था गर्न सकिने छ ।

ग) कार्य समितिका पदाधिकारीहरुको बैठक हरेक महिनाको गते÷ दिन हुनेछ । तर आवश्यकता भए जुनसुकै समयमा पनि बस्न सक्ने छ ।

घ) कार्य समितिको पदाधिकारीहरुको कार्य २ वर्षको हुनेछ ।

ङ) कार्य समितिको कुनै पद खाली भएमा साधारण सदस्य मध्येबाट कसैलाई पनि कार्य समितिको पदमा समितिको बहुमतबाट मनोनित गर्न सक्नेछ ।

च) कार्य समितिको कोरम २÷३ लाई मानिनेछ तथा निर्णय बहुमतद्वारा हुनेछ ।

छ) साधारण सभाका सदस्यहरुले आफु मध्येबाट निर्वाचन प्रकृयाद्वारा सचिव, कोषाध्यक्ष तथा अन्य पदाधिकारीहरुको चयन गरी कार्य समिति गठन गर्नेछ । तर अध्यक्ष सचिव कोषाध्यक्ष मध्ये एक पदमा महिला सदस्य अनिवार्य रुपमा हुनु पर्दछ ।

ज).....

झ).....

४.६ कार्य समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:

क) विधानको परिधि भित्र रही, समूहको उद्देश्य अनुरूप साधारण सभाले गरेको निति निर्देशनलाई पालन गर्ने ।

ख) समूहको वार्षिक कार्यक्रम बनाउने तथा समूहको क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने ।

ग) सहकारी तथा गैर सहकारी संस्थाहरूसँग सम्पर्क वृद्धि गर्ने कृषि सम्बन्धी अन्य संघ संस्थाहरूसँग सम्पर्क गरी बढी भन्दा बढी सहयोग प्राप्त गर्ने ।

घ) सहकारीमा जाने प्रयास गर्ने ।

ङ) समूहको कार्ययोजना बनाई लागु गर्ने ।

च) समूहको वार्षिक प्रतिवेदन बनाउने र प्रस्तुत गर्ने ।

छ)

४.७ समूहको बैठक:

समूहको नियमित बैठक प्रत्येक महिनाको गते बस्ने छ । समूह बैठकहरु कार्य समितिले निधो गरेको ठाउँ मिति र समयमा नियमित रुपमा बस्ने छ । पुर्व निर्धारित बैठकमा कुनै सदस्यले भाग लिन नसक्ने भएमा सो को जानकारी कारण सहित पहिले नै दिनु पर्छ । लगातार तीन बैठकहरुमा उपस्थित नहुने सदस्यलाई समूह सहमतिको आधारमा निष्कासित गरिनेछ ।

५. पदाधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार

५.१ अध्यक्षको काम कर्तव्य अधिकार:

☐ आवश्यकता अनुसार समूहको बैठक र साधारणसभा बोलाउने ।

☐ बैठकको अध्यक्षता गर्ने तथा बैठक नियन्त्रण गर्ने ।

☐ समूहलाई क्रियाशील गराउने र उद्देश्य प्राप्तिका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।

- ☐ कुनै विषयमा मतदान हुदा मत बराबर भएमा निर्णायक मत दिने ।
- ☐ विधानमा तोकिए अनुसार साधारण सदस्यले माग गरे अनुरूप विशेष साधारण सभा बोलाउने ।
- ☐ समूहले तोकेको काम कारबाही गर्ने ।
- ☐ समूहमा उठेका विवादहरु समाधान गर्ने ।
- ☐ समूह र स्थानीय तहको सम्बन्धित निकायहरूसँग सम्पर्क व्यक्तिको रुपमा काम गर्ने ।
- ☐ समूहको निर्णय, कार्यक्रम र कृत्याकलाप, भएका कारबाहीहरु एवं समस्याहरुको अभिलेख राख्न सचिवलाई सहजिकरण गर्ने ।
- ☐ वार्षिक कार्ययोजनाको कार्यान्वयन एवं समुह परिचालनको नेतृत्व लिने ।
- ☐ समूह बैठकमा भएका निर्णय, वार्षिक साधारण समितिका निर्णय, वार्षिकप्रगति प्रतिवेदन लगायतका कागजातहरु आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने ।
- ☐ समूह सदस्यहरुलाई आफ्ना सदस्यहरुको पहिचान र तिनको प्राथमिकता तोक्न सघाउनु र साथै उक्त समस्याहरु समाधान गर्न कार्यक्रम बनाउन र कार्यान्वयन गर्न लगाउने ।
- ☐ सदस्यहरुलाई क्रियाशिल गराई समन्वयन र सहकार्य गर्ने ।
- ☐ समूह सदस्यहरुविच मतभेद व्यवस्थापनका लागि सहजिकरण गर्ने ।

५.२ उपाध्यक्षको काम कर्तव्य अधिकार

- ☐ अध्यक्षको कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- ☐ अध्यक्षको अनुपस्थितीमा अध्यक्ष गर्ने सबै कार्य गर्ने ।
- ☐ कार्य समितिले तोकेको कार्य गर्ने ।

५.३ सचिवको काम कर्तव्य अधिकार

- ☐ अध्यक्षसँगको परामर्शमा बैठक बोलाउने ।
- ☐ बैठकको तयारी गर्ने ।
- ☐ समूहको निर्णय पुस्तिका तयार गर्ने
- ☐ समूहको सम्पूर्ण कागजातहरु सुरक्षित राख्ने ।
- ☐ समूह बैठक एवं साधारणसभाबाट पारित निर्णयको कार्यान्वयनका लागि पहल गर्ने ।
- ☐ वार्षिक प्रतिवेदन तयार पारी साधारणसभामा पेश गर्ने ।
- ☐ समूहको कार्ययोजना निर्माणमा सहयोग गर्ने ।
- ☐ कार्य समितिले तोकेको कार्य गर्ने ।

५.४ कोषाध्यक्षको काम कर्तव्य अधिकार

- ☐ समूहको हितकोष रकम नियमित उठाउने र फरफारक गर्ने ।
- ☐ समूह हितकोष व्यवस्थापन गर्ने ।
- ☐ समूहको सबै कोषको हिसाव किताव सुरक्षित र दुरुस्त राख्ने ।
- ☐ समूहको चल, अचल सम्पूर्ण सम्पत्तिको सुरक्षाको जिम्मेवारी लिने ।
- ☐ समूहको वार्षिक बजेट तयार गर्ने र साधारणसभामा वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्ने एवं लेखापरिक्षण गराउने ।

- ☐ समूह अध्यक्ष वा सचिव सँग मिली खाता सञ्चालन गर्ने ।
- ☐ कार्य समितिले तोकेको अन्य कार्य गर्ने ।

५.५ कार्य समिति सदस्यहरुको काम कर्तव्य र अधिकार

- ☐ आवश्यकता अनुसार समूहका अन्य उपसमितिमा रहि जिम्मेवारी बहन गर्ने ।
- ☐ कार्य समितिले तोकेको अन्य कार्य गर्ने ।

६. आर्थिक व्यवस्था

६.१ आर्थिक श्रोतः

- क) यस समूहको सदस्यहरुबाट प्राप्त सदस्यता शुल्क
- ख) समूहको अन्य क्रियाकलापबाट भएको आम्दानी
- ग) समूहको सदस्यले बचत गर्ने मासिक रकम
- घ) समूहबाट ऋण लगानी गर्दा प्राप्त व्याज
- ङ) समूहले अन्य संघ संस्थाबाट पाएको अवसरबाट समूह सदस्यले पाउने निश्चित पारिश्रमिकबाट प्रतिशत लेबी
- च) समूह सदस्यले आफ्नो नामबाट गरेको बचत
- छ) विलम्ब शुल्कबाट
- झ)

६.२ हितकोषः

- क) श्री कृषक समूहको एक हितकोष हुने छ ।
- ख) श्री बैंकमा समूहको खाता रहने छ ।

६.३ हितकोष परिचालनः

- क) हितकोष रकमको कम्तिमा ५० प्रतिशत कृषि कार्यमा सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।
- ख) समूह सदस्यलाई आवश्यकता भएमा हितकोषबाट ऋण ÷ सापटी लिन सक्ने छन् ।
- ग) सदस्यले ऋण माग गर्न अनुसूची ४ अनुसार निवेदन दिनुपर्ने छ ।
- घ) कृषि कार्यको लागि लिइएको ऋण प्रतिशत मासिक व्याज लाग्नेछ ।
- ङ) अन्य ऋणमा प्रतिशत मासिक व्याज लाग्ने छ ।
- च) मासिक व्याज, मासिक बचत रकम एवम ऋणी सदस्यले तोकिए बमोजिम ऋण किस्ता प्रत्येक महिना बुझाउनुपर्नेछ ।
- छ) ऋण लिदा ऋण रकमका प्रतिशत सेवा शुल्क बुझाउनु पर्नेछ ।
- ज) बैंकमा समूह अगुवा ÷ अध्यक्ष वा सचिव र कोषाध्यक्षको संयुक्त दस्तखत बाट खाता सञ्चालन हुनेछ ।

श्रोत र हितकोष परिचालनका उपायहरुलाई मुख्यतया दुई वर्ग (आवश्यक खर्च र आन्तरिक लगानी) मा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

क) आवश्यक खर्चः आवश्यक खर्च भन्नाले कार्यालय र प्रशासनिक खर्च भन्ने जनाउँदछ ।

- कार्यालय खर्च (कापी, कलम, विल, भौचर, फाइल, रजिष्टर, खाता, पत्रपत्रिका)
- फर्निचर खर्च
- ढुवानी तथा घर भाडा

- अन्य संस्थासँग सदस्यता लिँदा तिर्नुपर्ने खर्च र बार्षिक नविकरण खर्च ।
- लेखा परिक्षण खर्च
- कर्मचारी पारिश्रमिक खर्च
- साधारण सभा खर्च
- विविध (समूहको बैठकमा चिया नास्ता आदि) ।

ख) आन्तरिक लगानी: आन्तरिक लगानी भन्नाले समूह भित्रको सदस्य विचको लगानी भन्ने जनाउँछ जस्तै-

- उत्पादनमुलक कार्य (उत्पादन तथा उत्पादन सामग्री खरिद विक्रि)
- मल, विउ, बाली संरक्षण, तरकारी बोट विरुवा किन्न र प्रयोग गर्न ।
- आयमुलक कार्य गर्ने (बाख्रा, बंगुरपालन आदि)
- घरेलु आयमुलक कार्य गर्ने (स्थानीय सिप, रेशम पालन, सिलाई बुनाई, माहुरी पालन, तरकारी खेती, करेसाबारी आदि)
- सामाजिक कार्य जस्तै सफाई अभियान, पहिरो नियन्त्रण, वृक्षारोपण, कुलो निर्माण, स्वास्थ्य, वातावरण संरक्षण आदि)
- सिप विकास जस्तै प्याकिङ्ग, नर्सरी, तालिम
- बौद्धिक कार्य जस्तै तालिम, प्रवचन, भ्रमण गोष्ठी आदि
- सामाजिक कार्य जस्तै महिला विकास
- पुँजी लगानी, कर्जा प्रवाह, शेयर खरिद आदि ।

६.४ विलम्ब शुल्क:

क) मासिक बचत रकम तोकेको समयमा नतिरेमा पहिलो महिना प्रति दिन रु विलम्ब शुल्क लाग्नेछ ।

ख) दोश्रो महिना प्रति दिन रु विलम्ब शुल्क लाग्ने छ ।

ग) तेश्रो महिना प्रति दिन रु

घ) चौथो महिनाबाट सदस्यता खारेज हुनेछ ।

ङ) प्रत्येक महिना बुझाउनु पर्ने ऋण किस्ता र व्याज नबुझाएमा प्रति महिना रु प्रति दिन

दोश्रो महिना रु प्रति दिन र तेश्रो दिन रु प्रति दिन विलम्ब शुल्क लाग्ने छ । चौथो महिना ऋण रकम व्याजहरु ऋणी र जमानी सदस्यहरुबाट असुल उपर गरिनेछ ।

च) एक सदस्यको जमानी बसेको सदस्यले अर्काको पुन ः जमानी बस्ने छैन् ।

छ) जमानी सदस्यले ऋण पाउने छैन् तर ऋणी सदस्यले ऋणी सदस्यले ऋण तिरी सके पछि जमानी सदस्यले ऋण पाउन सक्ने छ ।

ज) ऋण लिएको सदस्यले अरु सदस्यको जमानी बस्न पाउने छैन् ।

झ) ऋण लिनको लागि सम्म एक सदस्यको जमानी रुसम्म दुई सदस्य र रु.....सम्म तिन सदस्यको जमानी चाहिनेछ ।

६.५ लगानीका सुरक्षण

कुनै पनि व्यक्तिले आफ्नो नाममा जम्मा भएको हितकोषको अधिकतम ९०% सम्म मात्र ऋण लिन पाउने छ । यदि व्यक्तिको नाममा संकलित हितकोषको ९०% भन्दा बढी ऋण लिनु पर्ने भएमा सोही समूहका अन्य २ जना सदस्यहरूको सामुहिक जमानीमा ऋण दिन सकिने छ । ऋणा लिने व्यक्तिले तिर्नुपर्ने साँवा र व्याज रकम नतिरेको=तिर्न नसकेको खण्डमा जमानी बसेका अवस्थामा नेपाल सरकारीको प्रचलित नियमानुसार कारबाही प्रक्रिया अगाडी बढाईनेछ । ऋण लगानी एवम् असुलउपर गर्न ऋण उप-समितिको स्वीकृति लिनुपर्ने छ । ऋण उप- समितिका सदस्यहरू कसैको पनि जमानी बस्न पाइने छैन ।

६.६ लेखापरीक्षण:

प्रत्येक कृषक समूहले रजिस्टर्ड लेखा परीक्षण अनिवार्य रुपमा गराउनु पर्दछ । यसरी गरिएका लेखा परिक्षणहरू वार्षिक साधारणसभाको पूर्ण बहुमतबाट अनुमोदन गर्नुपर्दछ । मुनाफा प्रत्येक वर्षको लेखा परीक्षण पछि निजहरूको हिसाब खातामा जम्मा गर्नु पर्दछ ।

७. विविध

७.१ निर्वाचन सम्बन्धि व्यवस्था:

यस समूहको कार्य समिति कायम रहेको अवस्थामा सोही समितिले र सो समिति कायम नरेहेको अवस्थामा साधारण सदस्यहरूको बैठकले निर्वाचन अधिकृत नियुक्त गर्नेछ । सो निर्वाचन अधिकृतले निर्वाचन अधिकृतमा नियुक्त भएको मितिले एक महिना भित्र निर्वाचन गराई सक्नु पर्नेछ । सो निर्वाचनमा पर्ने खर्च कार्य समितिले व्यवस्था गर्ने छ । यसमा कार्य समितिको पदाधिकारीहरूलाई मतदान वा सहमतिद्वारा साधारण सभाको सदस्यहरूले छान्ने छन् ।

७.२ पदावधि

क) कार्य समिति सदस्य तथा पदावधि निर्वाचित भएको मिति देखी २ वर्षको हुने छ ।

ख) सो गठित कार्य समितिको पदावधि समाप्त हुन १ महिना अगावै समूहको साधारण सभा बोलाई नयाँ कार्य समितिको चुनाव गराउन अनिवार्य हुनेछ ।

ग) कार्य समितिले विधानमा उल्लेखित आफ्नो कार्यकाल समाप्त हुन १ महिना अगावै निर्वाचन गराउन नसकेको तथा निजको कार्य अवधि समाप्त भएपछि सो कार्य समितिको सदस्यहरूको समितिले आफ्नो समितिको बैठक बोलाई एउटा एउटा तदर्थ (प्रबन्ध वा तयारी) समिति खडा गरी सो तदर्थ समितिद्वारा साधारण सभाको बैठक बोलाई नयाँ कार्य समितिको गठन गर्ने छ ।

घ) कार्य समितिको पदावधि समाप्त हुनु अगावै कार्यरत कार्य समिति कुनै किसिमबाट भंग हुन गएमा भंग भएको कार्य समितिले आफ्नो जिम्मा रहेको कागजपत्र नगद जिन्सी कार्यभार समेत सम्पूर्ण सदस्को सभा बोलाई वा कार्यलय सचिव भए सो लाई बुझाई सो को भरपाई लिन पर्नेछ । सो नगरेमा यस समूहलाई हानी नोक्सानी भएमा सो कार्य समितिका अध्यक्ष र सचिव दुवैले संयुक्त रुपमा व्यहोर्नुपर्ने छ ।

७.३ उम्मेदवारको अयोग्यता:

क) (व्यक्ति) जो कृषि पेशामा संलग्न छैन ।

ख) (व्यक्ति) जो कृषिको समूहमा छैन ।

ग) (व्यक्ति)जसले समूहको उद्देश्य विपरीत कार्य गर्दछ ।

घ) (व्यक्ति)जसको मानसिक अवस्था सामान्य छैन ।

ड) फौजदारी अभियोगमा सजाए पाएको व्यक्ति ।

७.४ अविश्वासको प्रस्ताव: साधारण सभाको सदस्यहरु मध्येबाट एक तिहाई सदस्यहरुले कार्य समिति उपर अविश्वासको प्रस्ताव ल्याई दुई तिहाई सदस्यहरुबाट सो प्रस्ताव पारित भएमा कार्य समिति विघटन हुने छ । तर अविश्वासको प्रस्ताव आएमा सफाईको मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

७.५ राजीनामा: यस समूहको अध्यक्षले उपाध्यक्ष (भए) समक्ष वा सचिव समक्ष र अध्यक्ष बाहेक अन्य कार्य समितिका पदाधिकारीहरुले अध्यक्ष समक्ष राजीनामा दिन सक्नेछन् । कार्य समितिको बैठकबाट स्वीकृत नभए सम्म तिनीहरु आफ्ना पदमा बहाली रही रहने छन् ।

७.६ विधान संशोधन: समूहको विधान संशोधन गर्न आवश्यकता पर्न आएमा साधारण सभाको सदस्यहरु मध्येका कम्तीमा ५१ प्रतिशत सदस्यको उपस्थितीमा विधान मस्यौदा पेश गरिने छ । सदस्यहरु मध्येका उपस्थिती सदस्यहरु मध्येका दुई तिहाई बहुमतबाट विधान संशोधन मस्यौदा पारित भएमा विधान संशोधन गरिने छ । साथै संशोधित विधान स्थानीय निकायको कृषि हेर्ने इकाई ÷ शाखाबाट अनुमोदित नभएसम्म संशोधन भएको मानिने छैन ।

७.७ नियम बनाउने: साधारण सभाले आन्तरिक सञ्चालन नियमहरु बनाउन सक्नेछ ।

७.८ उप-समितिहरु गठन गर्न सक्नेछ: साधारण सभाले एवम् कार्य समितिले साधारण सभाको स्वीकृत लिई आफ्ना कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी समूहको लक्ष्य र उद्देश्य प्राप्त गर्न उपसमितीहरु बनाउन सक्नेछ ।

७.९ विघटन: समूहको विधान बमोजिक कार्य सञ्चालन गर्न नसकि वा उद्देश्य प्राप्त गर्न असफल भए वा २ वर्षसम्म समूह नविकरण नभएमा समूह विघटन हुने छ । यसरी समूह विघटन भए बचत रकम सम्पूर्ण सदस्यलाई फिर्ता गर्नुपर्ने छ ।

७.१० समूह छोड्नुपर्ने अवस्था / सदस्यको मृत्यु / सदस्यले पाएको अवसर:

कुनै पनि सदस्यले समूह छोड्न चाहेको खण्डमा निजको नाममा संकलन भएको हितकोष रकमबाट ३% कट्टा गरी बाँकी रकम भुक्तानी दिइनेछ । यदि कुनै सदस्यको मृत्यु भएमा निजले बचत गरेको सम्पूर्ण रकम निजको सबभन्दा नजिकको आफन्तलाई समूहले दिने व्याज सहित फिर्ता दिइनेछ । समूहले कुनै पनि संघ ÷ संस्था ÷ कार्यालयबाट पाएको कुनै पनि अवसर सामग्रीहरु आवश्यकता हेरी समूहको बैठकबाट निर्णय गराई पालोपालो गरी सबै सदस्यले पाउने गरी वितरण गरिनेछ ।

७.११ समूहको चल अचल सम्पत्ति: समूह विघटन भए पश्चात समूहको चल अचल सम्पत्ति स्थानीय निकायको आर्थिक विकास शाखा / कृषि शाखा / कृषि हेर्ने शाखाको निर्णय बमोजिम हुनेछ । सोको चित्त नबुझी कृषि प्रसार निर्देशनालयमा निवेदन दिएमा कृषि प्रसार निर्देशनालयको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

उक्त निर्णय चित्त नबुझेको खण्डमा सम्बन्धित स्थानीय तहको उप-मेयर / उपाध्यक्ष समक्ष निवेदन गर्न सकिनेछ र सो सन्दर्भमा उप-मेयर / उपाध्यक्षको निर्णय नै अन्तिम हुनेछ ।

समूह दर्ता र नविकरणको लागि निवेदन

मिति:

श्री लालझाडी गाउँपालिका,
गाउँ कार्यपालिको कार्यालय,
शंकरपुर, कञ्चनपुर ।

विषय: समूह दर्ता / नविकरण गरिपाउँ ।

लालझाडी गाउँपालिकाको कृषि शाखाको सहयोगमा हामी आफैं संगठित भई लालझाडी गाउँपालिका वडा नं. मा गठन भएको हाम्रो श्री कृषक समूह दर्ता / नविकरण गरि पाउन निम्न विवरणहरु संलग्न राखि नेपाली नागरिकताको प्रतिलिपि सहित यो निवेदन पेश गर्दछु ।

समूह अध्यक्षको दस्तखत

समूहको विवरण

कृषक समूहको नाम:

गाउँपालिका:..... वडा नं. टोल:

समूहको सदस्य संख्या: पुरुष: महिला: जम्मा:

पदाधिकारीको नामावली:

क्र. सं.	नाम	पद	शैक्षिक योग्यता	उमेर	जग्गाको क्षेत्रफल (कठ्ठा)	नागरिकता नं.	हस्ताक्षर
१		अध्यक्ष					
२		उपाध्यक्ष					
३		सचिव					
४		कोषाध्यक्ष					
५		सदस्य					
६							
७							
८							
९							
१०							

नियमित बैठक बस्ने दिन:

प्रति महिना समूहको हितकोष संकलन रकम: रु.....

हालसम्मको जम्मा हितकोष रकम: रु.....

समूह सदस्यको विवरण फाराम

समूहको नाम:.....

ਠੇਗਾਨਾ:

[illegible]

समुह दर्ता गर्दा आवश्यक पर्ने कागजात तथा प्रकृयाहरु

१. पहिलो महिनाको पहिलो बैठक (आम भेला)

- प्रस्ताव न. १ समुह नामाकरण सम्बन्धमा
- प्रस्ताव न. २ समुहको पदाधिकारी चयन गर्ने सम्बन्धमा
- प्रस्ताव न. ३ समुहको माषिक बैठक बस्ने सम्बन्धमा
- प्रस्ताव न. ४ समुहको हितकोष उठाउने सम्बन्धमा
- प्रस्ताव न. ५ समुहको विधान लेखन सम्बन्धमा
- प्रस्ताव न. ६ समुहको उद्देश्य (कुन उद्देश्यको लागि समुह गठन गर्ने)

२. दोस्रो महिनाको दोस्रो बैठक

- प्रस्ताव न.१ उद्देश्य समुहसँग सम्बन्धित निर्णय गर्ने
- प्रस्ताव न.२ उद्देश्य

३. तेस्रो महिनाको तेस्रो बैठक

- प्रस्ताव न.१ विधान पारित गर्ने सम्बन्धमा
- प्रस्ताव न.२ समुह दर्ता गर्ने सम्बन्धमा
- प्रस्ताव न.३ समुहको उद्देश्य समुहसँग सम्बन्धित निर्णय गर्ने

नोट:

१. विधान एक प्रती कृषि शाखामा र एक प्रति आफूसँग राख्ने ।
२. नागरिताको हकमा सबै सदस्यहरुको १/१ प्रति प्रतिलिपी ।
३. पासपोर्ट साइजको फोटोको हकमा अध्यक्ष,उपाध्यक्ष ,कोषाध्यक्ष र सचिवको १/१ प्रती ।
४. रु १० को टीकट समुहको विधान कृषि शाखा तथा वडा कार्यालय बाट उपलब्ध गराईन्छ ।